

TUNA, Prof. Dr. Orhan & Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ
(2011) Sosyal Siyaset, İstanbul: Filiz Kitabevi. Sayfa
sayısı: 312. ISBN:987-975-368-016-5

Dr. Aynur YUMURTACI¹

Giriş

Türkiye’de sosyal siyasetin ele alınışı 1930’lu yıllara dayanmaktadır. Sosyal siyasetin Türkiye’de şekillenmesinde Nazi Almanya’sından kaçarak Türkiye’ye gelen Prof. Dr. Gerhard Kessler (d.1883-ö.1963)’in önemli katkıları bulunmaktadır. Prof. Dr. Kessler, 1930 yılı itibarı ile İstanbul Üniversitesi’nde Sosyoloji ve Sosyal Siyaset dersleri vermiş, Türkiye’de İş ve İşçi Bulma Kurumu, şimdiki adı ile İŞKUR’un kurulması ve sendikaların etkinlik göstermesinde öncü isim olmuştur.

Bu dönemi takiben, 1940’larla beraber, Profesör Kessler’in Asistanı Prof. Dr. Orhan Tuna (d.1910-ö.1987)’nin sosyal siyasetin gelişiminde önemli katkıları olduğu görülmektedir. Prof. Dr. Orhan Tuna, Prof. Dr. Sabri Ülgener’in ardından 1958-1960 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanlığı görevini yürütmüştür. Prof. Dr. Orhan Tuna günümüz ve öncesinde pek çok sosyal siyasetçinin yetişmesinde etkin role sahip olduğu gibi, “Sosyal Siyaset”, “Toplu İş Sözleşmesi Düzeninin

İktisadi ve Sosyal Tesirleri”, “Grev Hakkı”, “Aziz Dostum ve Meslekdaşım Fındıkoğlu” kendisinin başlıca eserleri arasında yer almaktadır. İncelemesi yapılan “Sosyal Siyaset” isimli kitabın Fakülteler Matbaası tarafından 1966 yılında basıma giren ilk baskısı Prof. Dr. Orhan Tuna’nın kaleminden çıkmış önemli bir eserdir. Daha sonraki yıllarda (1981-1988-1991-1997-2011) Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş’ında katkıları ile “Sosyal Siyaset” isimli eser muhtelif baskıları ile genişletilerek tekrar yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Orhan Tuna’nın öğrencisi olan Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş (d.1933-ö.2016) ise 1959 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat bölümünde Asistan olarak çalışmaya başlamış ve 1999 yılına kadar Sosyoloji ve Sosyal Siyaset Kürsüsü’ndeki görevini sürdürmüştür. “Avrupa Birliği ve Türkiye”, “Türkiye’yi Yükselten Yıllar”, “Avrupa Birliği mi Türkiye mi?” Prof. Dr. Yalçıntaş’ın eserlerinin bazılarını oluşturmaktadır. Prof. Dr. Yalçıntaş yakın dönem önce aramızdan ayrılmış olup, vefatına kadar konferans, seminer ve kongre programları vasıtası ile sosyal siyaset konusunda ilgilileri ve tüm

¹ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, aynur.yumurtaci@gmail.com, ayyumurtaci@yahoo.com

sosyal siyaset camiasını büyük bir şevk ile aydınlatmıştır (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, 2017).

Bu çalışmada, incelemesi gerçekleştirilen “Sosyal Siyaset” isimli kitabı eser; Prof. Dr. Orhan Tuna’nın 1966 yılında basılan “Sosyal Siyaset” isimli eserinin Prof. Dr. Orhan Tuna ve Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş tarafından gözden geçirilip genişletilerek yeniden (Filiz Kitabevi tarafından) yayınlanmış son baskısını oluşturmaktadır. Eserin Prof. Dr. Orhan Tuna tarafından yazılan ilk baskısı üç bölüm (Sosyal siyaset ile ilgili mefhumlar, sosyal siyasetin doğuşunu hazırlayan faktörler, sosyal siyasetin vasıtaları) kapsamında hazırlanmış iken, 2011 yılına ait incelemesi yapılan baskısı zaman içerisinde sosyal siyasetin araştırdığı konulara ilişkin muhtevanın da genişlemesi sebebi ile sekiz bölümden (sosyal siyaset kavramı ve muhtevası, işgüçlerinin sağlandığı kaynaklar ve emek piyasaları, sosyal siyasetin sosyo-ekonomik yapı ile ilgili fonksiyonları, ücretler-verimlilik, zamanla ve ekonomik gelişmeye paralel olarak değişen sosyal siyaset problemleri, kapitalizm, sosyal siyasetin sosyalist doktrinlerle münasebeti, sosyal siyasetin vasıtaları) oluşmuştur (Tuna, 1966; Tuna ve Yalçıntaş, 2011)

Eserin, gerek sosyal siyasetçilere, gerekse de konunun ilgilileri ve alan öğrencilerine teorik ve pratik boyutları ile geniş bir bakış açısı kazandırmak amacı ile kaleme alınmış

olması, bu eserin önemini ortaya koyduğu gibi, bu eserin incelenmesinin de temel sebebidir. Bu bakış açısından yola çıkılarak hazırlanan bu incelemede, kitabın içeriği öncelikle sistematik olarak ortaya konmakta ve değerlendirilmekte, ardından kitap dil ve üslup bakımından incelenmektedir. Bu açıklamaların ardından “Sosyal Siyaset” isimli eserin alana olan katkısı ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara sağlayacağı etki değerlendirilmekte ve çalışma sonuçlandırılmaktadır.

1. Kitabın İçeriğine İlişkin Açıklamalar ve Değerlendirmeler

“Sosyal Siyaset” isimli eser, Prof. Dr. Orhan Tuna ve Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş tarafından sekiz ana bölüm altında hazırlanmıştır. Kitapta, sosyal siyasete ilişkin farklı konular her bir bölümde teorik ve pratik boyutları ile ve geniş bir bakış açısı ile incelenmiştir. Eserde bir bölümden bir diğer bölüme atıf yapılarak farklı ancak birbiri ile bağlantılı konular bir arada değerlendirilmiş, böylelikle hem durum analizi yapılmış, hem de sosyal siyasetin çok disiplinli (multi-disipliner) bir alan olduğu ortaya konmuştur.

Kitabı çalışmanın birinci bölümünde; sosyal siyaset geniş ve dar anlamları ile tanımlanmakta ve içerik bakımından değerlendirilmektedir. Bu bölümde tarihsel süreçte sosyal siyasetin doğuşundan yola çıkılarak geçirdiği gelişimlerin ve

değişimlerin ortaya konduğu görülmektedir. Yazarların, sosyal siyasetin gelişimini açıklamakta izledikleri anlatım biçimi sistematik bir yapıya sahip olmakla beraber, bu anlatım biçimi ile önemli konulara vurgu yapmaları, konunun daha rahat anlaşılmasını sağlamaktadır. Çalışmanın birinci bölümü, sosyal siyasetin tarihsel gelişiminin açıklanması bakımından önem taşıdığı kadar, sosyal siyaset kavramının dilimize hangi kökenlere dayanarak girdiğini ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Bu bölümde sosyal siyasetin gelişimi bakımından özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arası dönemlere dikkat çekilmektedir. Bu dönemler arasında Prof. Dr. Kessler'in üniversite reformu ile Türkiye'ye gelişinin sosyal siyasetin şekillenmesinde önemli bir dönüm noktası olduğunu açıklamakta fayda vardır. Bu açıklamaların ardından yazarlar sosyal siyaset olgusunu tanımlamaktadırlar. Buna göre yazarlar geniş manada sosyal siyaseti; insanlık tarihine kadar götürürlerken, dar manada sosyal siyaseti; kapitalist sosyal düzen içerisindeki iki sınıf olan işçi ve işveren sınıflarının sorunlarını çözümlenmeye yönelik alternatifler üretmek biçiminde ele almaktadırlar. Bu açıklamalarda yazarlar öncelikle sosyal adalete, ardından sosyal barışa dikkat çekerek aslında sosyal siyasetin amaçlarına da vurgu yapmaktadırlar.

“Sosyal Siyaset” isimli çalışmanın ikinci bölümünde ise; işgücünün sağlandığı kaynaklar ve emek piyasaları konusu üzerine odaklanılmış olmakla birlikte, öncelikle emek piyasaları ele alınmaktadır. Bu bağlamda emek piyasaları en açık ifade ile emek arzı ve talebinin karşılaştığı piyasalar olarak tanımlanmaktadır. Emek piyasası türleri günümüz sosyal siyasetçileri tarafından ideal, tabii, himayeci, güdümlü, müessesesevi, esnek emek piyasaları olarak tasnife tabi tutulurken, yazarlar temel olarak bu ayrımı, modern dinamik emek piyasaları ve klasik emek piyasaları olarak ortaya koymakta ve aralarındaki yedi temel farkı açıklamaktadırlar. Bu farklar temel olarak; kantite, temerküz, meslek faktörü, mobilite, toplu iş ilişkileri, mutlak şahıs hürriyeti ve sınıf bilinci şeklinde sıralanmakta ve ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmektedir. Emek piyasalarına yönelik gelişmenin hem işçiler, hem de işverenler bakımından gelişimi için kalitatif yapıya dikkat çekilmekte ve özellikle teknik eğitimin güçlendirilmesi yazarlar tarafından vurgulanmaktadır. Bu bölümde özellikle değişen koşullar altında teknik-mesleki eğitimin yenileme eğitimi biçiminde düzenlenmesine dikkat çekilmekte ve emek piyasalarında emeğin gelişimine yer verilmektedir.

Bununla birlikte emek piyasalarında makro boyutta istihdam şartlarının düzenlenmesi konusuna da vurgu yapılarak bu şartlar ferdi

(bireysel) ve toplu iş ilişkileri olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda toplu ilişkiler anlamında ücretliler içerisinde sendikacı olanların payının artmasının toplu pazarlık sürecini olumlu yönde etkileyeceği yaklaşımı yazarlar tarafından desteklenmektedir. Böylelikle toplu pazarlığın gücü ifade edilmektedir. Bu bölümde en dikkat çeken husus, emek piyasası türlerinin sadece tanımlanmakla kalmayıp verilen örneklerle konunun daha da kapsamlı bir biçimde anlaşılmasının sağlanmasıdır. Böylece konu ile ilgilenenler tarafından hem teorik boyutun, hem de pratik-uygulama boyutunun zihinlerde şekillenmesi kolaylaşmakta ve bilgi daha kalıcı bir hale dönüşmektedir.

Kitabı çalışmanın üçüncü bölümünde; sosyal siyasetin sosyo-ekonomik yapı ile ilgili fonksiyonları; nüfus, istihdam, işgücü, işsizlik konuları bakımından değerlendirilmektedir. Buna göre öncelikle mesleki ve iktisadi faaliyeti açıklayan yazarlar, ardından nüfusu faal ve faal olmayan nüfus olarak ikiye ayırmışlardır. Nüfus ile ilgili genel bilgileri verip nüfus sayım kriterlerini ayrıntıları ile ortaya koyduktan sonra istihdam seviyesini belirleyen faktörleri sistematik bir biçimde açıklamışlardır. Böylelikle emek piyasaları bakımından önem arz eden işgücüne katılma oranlarını, işgücünün mesleki mevkiye, sektörler ve iktisadi faaliyet alanlarına göre dağılımını ele almışlardır.

Bu bölümde yazarların öncelikle nüfus faktörünü açıklamasının sebebi, işgücü piyasalarını etkileyen en önemli faktörlerden birinin üretim faktörlerinin de temel unsuru olan emek olmasıdır. Böylelikle çalışma çağındaki nüfusa istihdam sağlanmasının kalkınma açısından önemi de dile getirilmiştir.

Bu bölümde ayrıca, Türkiye'deki nüfus dinamiklerinin dünyadaki diğer ülkelerle karşılaştırması yapılmış, temel demografik değişkenler olması sebebi ile özellikle doğum-ölüm, iç-dış göç olgularına değinilmiştir. Bu durumda bir yandan ülke olarak Türkiye'deki dinamiklerimizi görmemiz hedeflenirken, diğer yandan uluslararası boyutun da işin içine katılması ile geniş perspektiften ülkeler arası karşılaştırma yapılması amaçlanmıştır.

“Sosyal Siyaset” isimli çalışmanın dördüncü bölümünde; Yazarlar ücretler ve verimlilik adı altında, öncelikle ücret ve gelir dağılımının tanımını yapmışlardır. Bu tanımlardan hareketle, gelir dağılımının iyileştirilmesine yönelik politikalar üzerinde durmuşlar ve maliye politikalarına ayrıca vurgu yapmışlardır. Yazarlar, literatürdeki çoğu çalışmanın aksine, gelir dağılımı politikaları ile gelirler politikasının ayrımını etraflıca incelemişlerdir. Bu ayrıma dikkat çekmek için gelir dağılımı politikasını; Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)'nin gelir grupları olan; ücret, faiz, kar ve rant arasında

payların değerlendirilmesi olarak tanımlamaktadırlar. Gelirler politikasını ise, tüketici fiyatları ve ücretlere yönelik düzenlemeleri kapsayan uygulamalar vasıtası ile ele almaktadırlar.

Çalışmanın bu bölümünde, verimliliği ele alan ikinci kısımda, verimlilikte meydana gelen artışın gelir dağılımı üzerindeki rolü değerlendirilmiş; bir birim emek verimi artışının toplam emek verimliliği üzerinde özellikle milli geliri arttırıcı etkisi vurgulanmıştır. Ayrıca yazarlar gelir dağılımı, ücretler ve verimlilik ile ekonomik krizler arasındaki etkiyi de özellikle kriz dönemleri için ücretin aleyhine işleyen bir mekanizma olarak değerlendirmektedirler. Bu konuda yazarların vurguladığı temel noktalar; tam istihdam, fiyat istikrarı, dengeli ödemeler bilançosu, devamlı ekonomik büyüme olarak sıralanmış olmakla beraber, bu dört temel unsurun ücret politikasının gelişiminde oynayacağı role de vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu noktada gerek yazarların görüşleri, gerekse de literatürdeki genel eğilimler dikkate alındığında, gelir dağılımında adaleti sağlamanın hem ekonomik yönden, hem de sosyal yönden refahı arttıracağını söylemek olanaklıdır. Özellikle konu ile ilgili olarak insani gelişmişlik verileri bakımından yüksek düzeye sahip ülkeler ile düşük düzeye sahip ülkeler değerlendirildiğinde, aradaki farkın büyüklüğü ölçüsünde refah uygulamalarının

kalitesinin de farklılaşacağını söylemek mümkündür.

Bu yorum ile beraber, çalışmanın ücretler ve verimlilik ile ilgili kısmı genel olarak değerlendirildiğinde; gerek Türkiye'yi diğer ülkelerle ücretlerin gelişimi ile ilgili olarak kıyaslayan tablolar, gerekse de farklı tüketim unsurlarına göre satın alma gücü ile ücretlerin mukayese edilmesinin günlük yaşama dair örneklerle sunulması (1 kg. ekmek için 1963 yılında 43 dakika çalışmak yeterli iken bu verinin 1984 yılı için 1 saat 20 dakika olması) konunun aydınlatıcı bir perspektiften ele alındığını göstermektedir. Ayrıca bu açıklamaların değişik ülke örnekleri bakımından verilmesi ve konunun uluslararası boyutta da ele alınması konuyu teorik yönden pratiğe taşımış olup böylelikle konunun hareket kazanmasına da hizmet edilmiştir.

Kitabi çalışmanın beşinci bölümünde; zamanla ve ekonomik gelişmeye paralel olarak değişen sosyal siyaset problemlerine değinilmektedir. Bu problemler, yazarlar tarafından iki dönemde incelenmektedir. Birinci dönem 19. yy.'ı kapsamına alırken, ikinci dönem günümüzdeki sosyal siyaset sorunlarını içermektedir. Gerek dar, gerekse de geniş anlamda sosyal siyasetin kapsamına giren gruplar bakımından problemlerin insanlığın var oluşundan bu yana mevcut olduğu ve bu problemlerin kapsamının değişen koşullara göre

şekillendiği hususu yazarlar tarafından büyük bir dikkatle ortaya konmuştur. Bu bağlamda 19. yy'ın sosyal siyasete ilişkin sorunları; İş hukukuna yönelik düzenlemelerin yapılması, hür sendikacılığa ilişkin ilk girişimler ve Bismarck dönemi ile sosyal sigortalara yönelik ilk uygulamalar kapsamında daha çok dar manada sosyal siyasete hizmet eden konuları içermiştir. Gerek yazarların görüşlerinden, gerekse de farklı araştırmalardan hareketle 19. yy'a ilişkin düzenlemelerin ilk sistemli uygulamalara temel teşkil ettiği görülmektedir. 20.yy. ve sonrasında sosyal siyasete ilişkin problemler önceki dönemlere göre daha da genişlemiştir. Bu durumda özellikle ücretlere yönelik uygulamalara dikkat çekilmektedir. Bunun yanı sıra çalışma süreleri, tatiller, işçilerin yönetime katılması, sendika temsilcilerinin işletme içi kararlarda söz sahibi olması emek göçü, (fordist üretim sistemlerinin karşısında durularak) çalışmanın insanileştirilmesi, konut sorunu ve sosyal güvenliğe yönelik sorunlar sosyal siyasetin çözüm önerileri üretmesi gereken alanların başlıcalarını içermektedir.

Bu bölümde, sosyal siyasetin sorunları işçi-işveren ilişkileri ve sendikal ilişkiler bağlamında ele alınmakla birlikte, bu sorunların özellikle 2000'li yıllarla birlikte dezavantajlı gruplar olarak adlandırılan; kadınlar, gençler, yaşlılar bakımından da ele alınmasının konunun mahiyetini daha da

genişleteceği yazarlar tarafından ileri sürülmüştür. Gerçekten de günümüzde dezavantajlı gruplara yönelik sorunların artışı ve bu sorunlara paralel olarak yeni çözüm önerilerinin geliştirilme çabaları, sosyal siyasetin kapsamının genişlediğini ve yazarların ileri sürdüğü hususu doğrulamaktadır. Çalışmada sosyal siyaset açısından tüm dezavantajlı gruplara yönelik tedbirler kapsamlı olarak sıralanmamakla birlikte, bu durum sosyal siyaset alanına yönelik Türkçe literatür içerisinde örnek teşkil eden ve değerlendirilmesi yapılan bu kitabı çalışma için bir eksiklik olarak düşünülmemelidir.

“Sosyal Siyaset” isimli çalışmanın altıncı bölümünde yazarların kapitalizm olgusunu farklı perspektiflerden ele aldıkları görülmektedir. Çalışmada kapitalizmin içeriğinin kavranması yönünde üç nokta üzerinde durulmaktadır. Bunlardan ilki fertlere hürriyet ve sözleşme serbestisi tanıyan ferdi iktisat düzeyi olarak ifade edilirken, ikincisi ekonomik hayatın üretime yönelik yönünü dikkate almaktadır. Son noktada ise ekonomik hayata yönelik riskler ve üretim biçimleri üzerinde vurgu yapılmaktadır. Kapitalist üretim biçiminde riskin her şeyden öte teşebbüse ait olduğuna değinilmekle beraber, ferdi iktisat biçiminin kollektivist yapıdan ve sosyalist yapıdan ayrılan yönleri bakımından devletin rolü üzerinde de durulmaktadır. Bu durumda, kollektivist bir yapıda iktisadi

faaliyetlerin devletin görevi dâhilinde olduğu vurgulanmaktadır.

Öte yandan, ekonomik hayatta yeni üretim tekniklerinin geliştirilmesi, üretilen ürünlerin ulusal sınırları aşması ve uluslararası alana ulaşması gibi durumlarda rol oynayan temel etkenler; 17. yy'da Kolonyal Dönem ile malların taşınması, büyük üreticinin malların pazarlanması için aracıya ihtiyaç duyması, ulaşımın gelişmesi ile şehirlerin sayısının hızla artması gibi sebeplere bağlanmış ve tüm bu gelişmeler bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir. Bu durumda kapitalist düzenin temel niteliklerini; ferdi iktisat düzeni, üretim tekniği bakımından işbölümü sistemi ve serbest rekabet şartlarında aramak gerekmektedir.

Kapitalist sistemde ücretliler yapısal olarak ikiye ayrılmış, kapitalist fabrika sanayiinde çalışanlarla beyaz yaka ücretliler arasındaki farklar yazarlar tarafından ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu bölümde yazarlar kapitalist sistem öncesi ve sonrasında zihniyet biçimlerini de ayrıntılı bir biçimde ele almış olmakla birlikte, kapitalizm öncesi iktisadi faaliyetlerin etkinliğinin daha zayıf olduğu ortaya koymaktadırlar. Aslında bu durum kapitalizm öncesi dönemlerde çalışmanın daha çok insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir faaliyet olarak nitelendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Kazanç düşüncesinin ön plana çıkarak "Homoekonomikus"un meydana

gelişi ve rekabet düşüncesinin sistemde yer alışı kapitalist sistemin dayanağı olarak adlandırılmaktadır. Özellikle rekabet fikri ile bölümün başında yazarlar tarafından ortaya konan risk unsuruna da dikkat çekilmiş, aynı zamanda risk unsurunun ilerlemenin en temel anahtarı olduğu yönünün de altı çizilmiştir. Sistemin temel dayanağı sadece ihtiyaca yönelik üretim değil, kazancın da sağlanmasına hizmet edilmesidir.

Kapitalizmin ele alındığı altıncı bölümde, kapitalizm ve sosyal siyaset bir arada değerlendirilmekle beraber, sosyal siyasetin temel amacının kapitalizmin oluşturduğu sorunlara çözümler aramak ve üretilen alternatif politikalar vasıtası ile başarılı uygulamaların hayata geçirilmesini sağlamak olduğu da yazarlar tarafından vurgulanmaktadır. Bu bağlamda yazarlar, sanayileşmenin başlangıcında görülen temel sorunları; işsizlik, devletin müdahale eksikliği ve işçilerin ekonomik ve sosyal haklarına yönelik toplu örgütlenme hakkının olmaması olarak sıralarken, kitle üretiminin yaygınlaşması ile birlikte şehirlerin sayısının hızla artması, aile yapısında meydana gelen değişme ve kültürel yapının dönüşüme uğramasının da yeni sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve çözüm arayışlarını peş peşe getireceğini ileri sürmektedirler. Sosyal siyasetin (geniş ve dar anlamda) ele aldığı grupların günümüzde yaşadığı durumlar bu yorumu doğrulamaktadır.

Kitabi çalışmanın yedinci bölümünde; sosyal siyasetin sosyalist öğretilerle ilişkileri kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Yazarlar Sosyalist öğretilerin doğuşuna yönelik ilk örneklerin “İslam Sosyalizmi”ne dayandığına dikkat çekerken, “Sanayi Devrimi” ile “Modern Sosyalist Öğretiler”in ortaya çıkması neticesinde özellikle çalışma yaşamına vurgu yaparak toplumun ferde üstünlüğünü açıklamaktadırlar. Bu açıklamaların ardından sosyalizmin türlerini üç dönemde incelemiştirlerdir. Sosyalizm türleri; 19. yy.’ın birinci yarısında “Ütopik Sosyalizm”, 19. yy.’ın ikinci yarısında “İhtilalci Sosyalizm” ve 20. yy. ile şekillenen “Demokratik Sosyalizm” olarak tasnif edilmektedir. Sosyalizm üç dönemde, üç farklı tür üzerinden incelenmiş olmakla birlikte, aynı dönemler içerisinde bile öğreti farklılıkları ile karşılaşıldığına yazarlar tarafından özellikle dikkat çekilmektedir. Örneğin; Ütopik Sosyalist’lerden olan Sismondi Sanayi öncesi dönemdeki üretim şekillerinin uygulanmasını desteklerken, Saint Simon’un özel mülkiyetin korunarak bundan tüm toplumun yararlandırılmasına yönelik düşüncesi aynı dönemde şekillenmiş iki görüş olarak ortaya konmaktadır.

“Ütopik Sosyalizm” ile mükemmel bir dünya kurmak hedeflenirken, “İhtilalci Sosyalizm” ile mevcut rejimin ihtilalci bir anlayış ile ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Buna karşın “Demokratik Sosyalizmin” kapitalist sistem ile kolektivist sistem arasında olduğu

görülmektedir. Demokratik sosyalizmde sosyal sorunların parlamenter yapı içerisinde çözüme kavuşacağı düşünülmele beraber, pragmatik bir anlayıştan hareket edildiği de vurgulanmaktadır. Bu durumda sosyalist öğretilere ilişkin açıklamalar ve günümüz modern sosyal siyaset uygulamaları bağlamında bir değerlendirme yapıldığında; sosyal siyasetin İhtilalci ve Ütopik Sosyalizm gibi bir anlayışa hizmet etmediği, dönemin sorunlarına ilişkin reformcu bir nitelik taşıdığı yazarlar tarafından ortaya konmaktadır. Sosyal siyaset, çalışanların korunmasına yönelik sosyalizm ile birleşmekle beraber, özellikle toplumlara ekonomik ve sosyal faktörlerin oluşturacağı riskler karşısında bir bütün olarak ele almayı ve oluşan sorunlara çözüm üretmeyi amaçlamaktadır.

“Sosyal Siyaset” isimli çalışmanın sekizinci bölümünde; Sosyal siyasetin vasıtaları ele alınmıştır. Bu bağlamda sosyal siyasetin vasıtaları, öncelikle ulusal vasıtalar kapsamında incelenmiş ve kamu müdahalesi araçları ve kolektif kendi kendine yardım mekanizmaları olarak tasnife gidilmiştir. Her iki sosyal siyaset vasıtasının da alt başlıklar altında tüm ayrıntıları ile verilmiş olması konuyu bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirmek ve konuya geniş bir bakış açısı kazanmak bakımından önemli bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

Bu değerlendirmenin ardından çalışmada sosyal siyaset ve kalkınma ilişkisi kalkınma planları doğrultusunda açıklanmaktadır. Özellikle planlamanın demokratik ve kültürel yapısı vurgulanmakla beraber, sosyal siyaset-kalkınma ilişkisi; eğitim, sağlık ve konut politikaları boyutu ile ele alınmıştır. Kalkınma planları dâhilinde sosyal siyasetin hedefleri; sosyal gelişme, sosyal barış, sosyal bütünleşme ve sosyal denge boyutları bakımından aıklan-maktadır.

Esasında gerek yazarların açıklamalarından hareketle, gerekse de literatürde yer alan çalışmalara göre sıralanan tüm hedeflerin hem birbirini etkilediği, hem de birbirinden etkilendiğini söylemek mümkündür. Sosyal siyasetin vasıtaları olarak kamu müdahalesi araçları ve kollektif kendi kendine yardım mekanizmaları bütünlük oluşturmaktadır. Kollektif kendi kendine yardım mekanizmaları yazarlar tarafından sendikalar, kooperatifler ve siyasi hareketler ile ilgili kurumlar bakımından ele alınmaktadır. Günümüzde literatürdeki çoğu çalışmada kollektif kendi kendine yardım mekanizmaları ağırlıklı olarak sendikaları içerisine alırken, incelenen kitabi çalışmada üçlü bir tasniften hareketle değerlendirmelere yer verilmesi geçmişte ve günümüzde sosyal siyaset vasıtalarının etkinliğini kavrayabilmek açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışmada sendikaların ve kooperatiflerin ayrı ayrı başlıklar altında detaylı bir şekilde incelenmesi; kooperatif-

lerin konut ve emek kooperatifleri vasıtası ile sendikaların etkinlikleri üzerinde etkili olduklarını da ortaya koymaktadır.

Bu bölümde yazarlar tarafından sosyal siyasetin ulusal vasıtalarına ek olarak uluslararası vasıtalarının da ele alındığı görülmektedir. Uluslararası kuruluşların ortaya çıkmasına neden olan 19. yy.'a ait gelişmelere ve bir takım koruyucu düzenlemelere çalışmada yer verilmektedir. Bu kapsamda özellikle Uluslararası alışma rgt'nün (U) kuruluşu ve kuruluşun organlarının görevlerine de ayrı ayrı değinilmektedir. Çalışmanın kapsamında yer alan uluslararası sosyal siyaset vasıtalarından bir diğeri de uluslararası mesleki kuruluşlardır. Bu kuruluşlar Uluslararası Sendikalar Federasyonu vb. kurumlar olmak üzere uluslararası mevzuatın oluşturulması ve çalışma yaşamına ilişkin düzenlemelerin hayata geçirilmesi için çalışmalarda bulunmaktadırlar. Kitabi çalışmanın son bölümünde ağırlıklı U ve uluslararası düzeyde bazı işçi ve işveren sendikalarının tepe rgtlerine yer verildiği ve diğer bazı kurumların kapsam dışında bırakıldığı gözlenmiştir. Bu durumun U'nn ye sayısı bakımından yüksek bir potansiyele sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

2. Kitabın Dil-Üslup Açısından Değerlendirilmesi

Prof. Dr. Orhan Tuna ve Prof. Dr. Nevzat Yalçintaş tarafından kaleme alınan “Sosyal Siyaset” isimli eser Türkçe literatür incelemeleri bakımından alanında hazırlanmış çalışmalar arasında öncü niteliğe sahiptir. İncelemeye konu olan çalışma kitabın 2011 yılına ait baskısını içermekle birlikte, bu çalışmanın önceki dönemlerde de oldukça fazla sayıda baskıya sahip olduğu gözlenmiştir. Özellikle Prof. Dr. Tuna’nın 1940’lı yıllarda Prof. Dr. Kessler’e Asistanlık yaptığı ve Prof. Dr. Yalçintaş’ın da Prof. Dr. Tuna’nın bir öğrencisi olduğu düşünüldüğünde, kitabın kaleme alınmasında hâkim olan dilin Türkçe’nin kurallarına uygunluk ve dile hâkimiyet anlamında başarılı bir anlatıma ve dilin korunmasına örnek teşkil ettiği görülmektedir.

Bununla birlikte her alanda yaşanan hızlı dönüşüm gibi Türkçe’de de hızlı bir dönüşüm yaşandığı gözlerden kaçmamaktadır. Bu değişim sonucunda dilde geçmişte kullanılan bazı kavramların yerini günümüzde yenilerinin aldığı gözlenirken, kimi kelimelerin de gittikçe daha az kullanılır bir hale geldiği anlaşılmaktadır. Öyle ki bu farklılıklar birkaç nesil sonrasında bambaşka bir kullanım oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu bakış açısından hareketle, “Sosyal Siyaset” isimli kitabi çalışma, çalışmada kullanılan bazı kelimelerin manasının tam anlamı ile bilinmemesinden dolayı yeni nesil araştırmacılar, uygulayıcılar ve öğrenciler tarafından yeterince anlaşılammaktadır. Buna karşın bu durum incelenen kitabi çalışmanın dil yönünden kusurlu olduğu anlamını asla taşımamaktadır. Aksine çalışmada Türkçe’nin tüm zenginliği ve inceliği kullanılmış olup, çalışma oldukça açıklayıcı bir anlatıma sahiptir.

Bundan dolayı, çalışmanın sonraki baskılarında önceki baskılarındaki anlatım dili korunacak şekilde bir güncelleme yapılması, diğer bir deyişle kitapta yer alan bazı kavramların geçmiş ve günümüzdeki kullanım biçimleri ile birlikte verilmesi sağlanmalıdır. Böylece hem yeni nesil sosyal siyasetçilere ve potansiyel uygulayıcılara (sosyal siyaset öğrencileri) kolaylık sağlanacak, hem de konunun ilgilileri bakımından kitabın daha geniş kitlelere ulaşmasına vesile olunacaktır.

Sonuç

İnsanın var olduğu her yerde ve her durumda sosyal ve ekonomik meselelerin daima vücut bulacağı düşünüldüğünde, süreçlerin hızla ilerlemesi ile çözüm bekleyen sorunların sayısının daha da artması ve karmaşıklaşması beklenmektedir. Bu durumda yapılması gereken; öncelikle sorunları teorik boyutta uygun bir

düzele yerleştirebilmek iken, sonrasında çözüm odaklı ve pratiğe yönelik faaliyetlere hız kazandırmak önem arz etmektedir.

Bu bağlamda incelemesi yapılan kitabı çalışmanın başlık ve içerik olarak sosyal siyaseti konu almasından da hareketle, gerek konuların ana ve alt başlıklar olarak açıklanışı, gerekse de temel açıklamaların ardından yorumlarla zihinlerde kalıcılık sağlaması bakımından okuyucuda ilgi oluşturduğu düşünülmektedir. Böylelikle kitap hem okuyucuyu düşünmeye sevk etmesi, hem de alana ışık tutması bakımından bir başvuru kitabı niteliği de taşımaktadır. Ayrıca incelenen bu çalışma, yazarlarının önceki araştırmaları ve değerlendirmelerine yönelik bilgileri de içermesi bakımından özellikle Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri gibi çok disiplinli bir alan için çok büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan “Sosyal Siyaset” isimli çalışmada, gerek Türkiye, gerekse de dünyanın diğer ülkeleri bakımından sayısal verilere ilişkin kısımların güncellenmesinin özellikle alana ilgi duyan kişiler bakımından kitabın yararını daha da arttıracakı düşünülmektedir.

Bu bağlamda Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü’nün Duayen Hocalarından Prof. Dr. Orhan Tuna’nın ve Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş’ın vefat etmiş olması sebebi ile bölümün hayatta olan Duayen Hocalarının

katkıları doğrultusunda eserin bütünlüğü bozulmadan alana ilgi duyan uzman araştırmacılar tarafından özellikle kitapta yer alan tablolar başta olmak üzere, sayısal verilere ilişkin güncellemelerin sonraki baskılarda yayınlanması ile “Sosyal Siyaset” gibi alanında öncü bir çalışmanın her daim güncelliğinin korunmasına hizmet edilmesi gerekliliği düşünülmektedir. Böylelikle sosyal siyaset alanında gerçekleştirilmiş ve konusunda öncü niteliğe sahip bu değerli çalışmanın değişen ve gelişen dinamikler çerçevesinde sürekli etkinlik göstermesi sağlanmış olacaktır.

İncelemesi yapılan bu eserin, yazarları tarafından sistematik bir düzenle hazırlanması ve alana ilişkin pek çok konuyu içermesi “Sosyal Siyaset”i diğer çalışmalardan ayırırken, çalışmanın kavram kargaşasından uzak oluşu, geçmişe ilişkin emek yoğun bilgi içeriği ile günümüz ve geleceğe de ışık tutacak öngörülerini içermesi “Sosyal Siyaset”i kıymetli bir rehber haline getirmekte.

KAYNAKÇA

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (2017), “Fakültemizde Görev Yapıp Ayrılan Öğretim Elemanlarımız”, http://iktisat.istanbul.edu.tr/?page_id=6985, (Erişim Tarihi: 10.05.2017).

Tuna, Orhan, Yalçıntaş, Nevzat (2011) Sosyal Siyaset, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Tuna, Orhan (1966) Sosyal Siyaset, İstanbul: Fakülteler Matbaası.